

Izjava vseh članov...
Imamo dolgi...
Zakulisništvo je navaden graft, pravi Caraway

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 S. Lavndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lavndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII. Črna lista je \$2.00. Chicago, Ill., četrtek, 16. januarja (Jan. 16), 1930. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 13.

Zakulisništvo je navaden graft, pravi Caraway

Senatni preiskovalni odtok odtisni sladkorno lobijo, predvsem barone s Kube

Washington, D. C. — Senator Caraway iz Arkanzasa, predsednik senatnega odbora, ki je preiskoval delovanje lobistov ali zakulisnikov v Washingtonu, je 14. t. m. silno bical sladkorne interese, ko je predložil senatu poročilo o rezultatu preiskave. Caraway je direktno obtožil kubanske vlado, da je v interesu sladkornih družb na Kubi potrošila pol milijona dolarjev za propagando v Washingtonu.

Caraway je tudi dejal, da je general Enoch Crowder, bivši poslanik na Kubi, v službi kubanske vlade, dašl še vedno nosi uniformo Združenih držav. "Zakulisništvo je navaden graft (korupcija)," je rekel senator Caraway v svojem poročilu.

Načelnik Ameriške legije spot teče po bobnu

Njegove izjave ne soglašajo s Hooverjevo proklamacijo za redukcijo bojnih ladij in svetovne razorožitve

Washington, D. C. — (F. P.) — O. L. Bodenhamer, načelnik Ameriške legije, je na banketu organizacije, ki se je nedavno vršil v tem mestu, zopet udrihal na militaristični boben in pozival poslušalce, naj povsod agitirajo za vojno pripravljenost in da kongres sprejme zakon za prišilno vojaško službo.

"Veterani svetovne vojne," je dejal Bodenhamer, "ki so prišli v dotiko s sovražnikom na bojnih poljanah Francije, se ogrevajo za mir, ker poznajo vojno, ali ne za mir za vsako ceno. Ameriško ljudstvo mora razumeti, da je vojna v veliko slučajih potrebna za ohranitev svobode in narodne časti. Ako pride tak čas in kadar pride, mora biti Amerika pripravljena postaviti se po robu vsakemu sovražniku."

Nadalje je dejal, da bodo propagatorji vojne pripravljenosti imeli tri dobre zagovornike na londonski konferenci. Ti so Dawes, Stimson in Reed, senator Robinson je pa že večkrat pokazal, da je naklonjen zahtevam Ameriške legije.

Bodenhamerjev govor v času, ko Hoover apelira na ameriško ljudstvo, naj podpre svoje delegate na londonski konferenci, ki bo sklepala o razorožitvenem vprašanju, je neprijetno dirnil ljubitelje resničnega mira, ki so za to, da se blazno tekmovalstvo v oboroževanju in pripravah za bodoče vojne ukine, ali vsaj omeji. Ti so pričeli sedaj spoznavati, da Hooverjevi apeli niso odkritosrčni, ker imajo ameriški militaristi popolno svobodo, da strajajo v svet governance za vojno pripravljenost in da lahko nemoženo rojijo ž ožrojcem.

Vatikanski ošteva fašistične liste
Rim, 15. jan. — Papeški uradni list "Osservatore Romano" qstro kritizira fašistično časopisje v Italiji, ki je ignoriralo zadnjo papežev encikliko o šolski vzgoji. En sam list, rimski "Tevere," je napisal pol kolone o encikliki, dočim so jo drugi le notirali. Vatikanski list se jezi, ker fašistična vlada cenzurira katoliški tisk, sama pa noče poročati o tem, kaj govori in zahteva papež.

Bombni napadi v New Orleansu
New Orleans, La. — New Orleans Public Service korporacija poroča, da je bilo od pričetka stavke cestnih električarjev do danes izvršenih 64 bombnih napadov na vozove, ki so jih operirali stavkarski. Pri teh napadih so bile ranjene štiri osebe.

Bombni napadi v New Orleansu
New Orleans, La. — New Orleans Public Service korporacija poroča, da je bilo od pričetka stavke cestnih električarjev do danes izvršenih 64 bombnih napadov na vozove, ki so jih operirali stavkarski. Pri teh napadih so bile ranjene štiri osebe.

Bombni napadi v New Orleansu
New Orleans, La. — New Orleans Public Service korporacija poroča, da je bilo od pričetka stavke cestnih električarjev do danes izvršenih 64 bombnih napadov na vozove, ki so jih operirali stavkarski. Pri teh napadih so bile ranjene štiri osebe.

Bombni napadi v New Orleansu
New Orleans, La. — New Orleans Public Service korporacija poroča, da je bilo od pričetka stavke cestnih električarjev do danes izvršenih 64 bombnih napadov na vozove, ki so jih operirali stavkarski. Pri teh napadih so bile ranjene štiri osebe.

Laboritje zahtevajo odpravo bojnih ladij

London, 15. jan. — Sedemindeset poslanecv delavske stranke v angleški zbornici je večeraj podpisalo spomenico na delegate angleške laboritke vlade, katere urgirajo naj odločno nastopijo na mednarodni konferenci pomorskih velesil, ki se odpravi prihodnji teden v Londonu, da se odpravijo vse bojne ladje, ki imajo več kot 10,000 ton. Angleška delegacija naj poskrbi, da bo to njena glavna zahteva na mornarični konferenci, se glasi spomenica.

Mati Jones pride v Chicago

Stara delavska boriteljica pravi, da ne sme umreti pred prihodom 1. majem, ko bo njena stoletnica

Washington, D. C. — Mrs. Mary Harris, znana po vsej Ameriki kot "mati Jones," je zadnje dni povedala svojim obiskovalcem, da je že naredila oporoko, toča prepričana je, da bo živela do 1. maja 1930. Takrat bo stara sto let in če bo le mogla, pojde v Chicago, kjer ji Čikaška delavska federacija aranžira veliko slavnost na njen rojstni dan.

Mati Jones, ki je dobro znana rudarjem, ko se je zadnjih trideset let udeleževala njihovih bojev, leži že nekaj mesecev v bolnišnici. Njena postelja je obložena s žopki rož, ki jih pošiljajo delavske organizacije iz vseh krajev dežele; delavski zastopniki so njeni vsakdanji obiskovalci. Študentski ženski klub na prido izprazniti kako so "njeni dekli" rudarji. Zelo jo je potrla tragedija zadnje porane rudarske stavke. Zanima se za krizo v Illinoisu in izrekla je željo, da bi rudarji zmagali v boju z zloduhom Lewisom.

V svoji oporoki je odločno naročila, da njen grob mora biti v Mount Olivu, Ill., med "njenimi dekli," rudarji, ki tam počivajo že dolgo let kot žrtve masakra v Virdeu.

Pred nekaj dnevi jo je obiskal William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, predno je odhajal na jug na sejo eksekutive. Ponovno jo je zagotovil, da bo njegova skrb, da se njena želja glede pogreba natančno izpolni. "Do 1. maja ne bo treba nič skrbeti, potem pa lahko poskrbite kadar hočete," je rekla smehljaje mati Jones.

Zalostna slika v industrijskih mestih

Brezposelnost je postala akutna in delavci se pretopajo, da dobe delo

New York. — (F. P.) — Brezposelna situacija je danes v industrijskih središčih taka, da jo je težko opisati z besedami. Slike, ki bi predstavljale delavce, ki čakajo in se prerivajo pred vratmi tovarn, da dobe delo, bi bolj natančno predočile položaj. Naval delavcev se opaša tudi pred poslopji dnevnih časopisov. V Newarku, N. J., je nekoga dne stala armada 1,500 delavcev, ki so čakali na izdajo časopisa "Evening News", da vidijo, ako katero podjetje oglašja, da potrebuje delavce. Ali to se ne dogaja samo v Newarku. Enake prizore je opaziti v vseh ameriških industrijskih mestih. V Bostonu na primer je nad 50% stavbinskih delavcev brez dela. Silna poročila prihajajo iz Chicaga, New Yorka, St. Paula, Milwaukeeja in iz drugih ameriških mest.

Konferenca predsednika Hooverja, ki jo je imel z voditelji industrije, da se stabilizira trg in produkcija, ni prinesla tistega rezultata, kot so ga nekateri pričakovali.

IZSTRADANI KITAJCI POSTAJAJO KANIBALI

Služaji ljudskotva se množe, ko milijoni umirajo od lakote in mraza

Sangaj, 15. jan. — Poročila o splošno se razširajočem kanibalizmu med Kitajci, ki trpe silen mraz in glad, prihajajo dan za dnem iz centralnih in severozahodnih provinc dežele. Lakota je pokosila dva milijona Kitajcev v zadnjih osmih mesecih, drugi milijoni pa zdaj umirajo valed strašnega mraza, ko je temperatura padla na 35 pod ničlo po vseh provincah ob reki Jangtse in v provincama Kanau in Sani. Tenu se je pridružil še legar, ki vedno spremlja lakoto in — da bo kitajski tragedija popolna — fanatični mohamedanci v Kanaju izvršujejo masakre za masakrom nad drugimi Kitajci. Civilna vojna je zaenkrat pomešana, ker je v taki situaciji nemogoča. Niso pa izostale občajne posledice civilne vojne: premagane vstaje čete se se spreminjale v tolpe banditov, ki sverško ubijajo in ropajo vse, kar dosežejo.

Ameriški misionar George Andrews, ki se je vrnil te dni iz provinc Kanau, pripoveduje, da bo prihodnja spomlad videla eno največjih tragedij v zgodovini človeštva. Letina je v splošnem odpovedala, ljudje niso posejali nič, ker so porabili semenako žito za živeč. Vsiad tega pride splošna lakota, pridejo boleznin umrlo bo deset do petnajst milijonov ljudi, ako ne prikaže ves svet na pomoč pravčasno.

"Ljudje, drugače krotki in potrpežljivi, se v skrajnem obupu lotevajo kanibalizma," je rekel Andrews. "Starji ubijajo in jedo svoje otroke, odrasli otroci pobijajo in jedo starše. Na lastne oči sem videl ob česti človeške kosti, a katerih so obrezali meso in ga skuhali."

Taka je slika današnje Kitajake.

Oblasti uganjajo nasilja nad stavkarji

Aretacije na dnevnem redu. Šerif se poslužuje bomb, ki povzročajo solzenje, kadar razganjanja pikete

Nazareth, Pa. — (F. P.) — Bombe, ki povzročajo solzenje, so prišle prav šerifom pri raspršitvi stavkovnih straž. Šerif J. Snyder iz okraja Northampton je uporabil enako pripravo za spuščanje solnic proti stavkarjem, kakršne se je poslužil šerif Adkins v Marionu, N. C., ko so nazvoči ljudje insistirali, da ga opazujejo pri aretaciji sedmih picketerjev, ki so bili na straži pred Kraemerjevo tovarno v Nazarethu, v kateri je napovedana stavka. Ker se niso ljudje zmenili za šerifov ukaz, naj se razidejo, je uporabil solzenice proti njim.

Odkar je v teku stavka v omenjenem podjetju, je bilo aretiranih že nad trideset stavkarjev, ki so piketirali v skupinah. Injunktija, ki je bila na zahtevo družbe izdana proti stavkarjem, dovoljuje le dva piketa pred Kraemerjevo tovarno. Stavkarji ne upoštevajo injunkcije, ker jo smatrajo za kršitev njihovih ustavnih pravic in še nadalje oblegajo tovarno v skupinah, nakar sledi aretacije. V zadnjem navalu na stavkarje je bilo aretiranih devet oseb. Delavska Josephine Kaczor, unijnska organizatorica, je bila aretirana že tolikrat, da že ne ve več števil. Oblasti so jo fotografirale in njena slika je sedaj na ogled v galeriji zločincov. Odtisnili so ji prste in sploh so postopali z njo kot z največjo zločinko.

Rus na severu govori s Byrdom na južnem tečaju

Moskva, 15. jan. — Radio je končno spojil oba tečaja zemlje. Iven Krenkel, operator radiopostaje visoko gori na Franc Jožefovi zemlji, ki ni daleč od severnega tečaja, poroča, da se je 1. decembra razgovarjal več kot eno uro z Americanom Richardom E. Byrdom, ki se nahaja s svojo ekspedicijo v bližini južnega tečaja. Razdalja med njima je okoli 15,000 milj. Krenkel poroča, da je dobil zvezo z Byrdom na kraški valovni dolžini 41 metrov. Krenkel in Byrd sta izmenjala pozdrave, dala drug drugemu novice o vremenu in končno je American poizvedoval o usodi ameriškega letalca Eielsona, ki se je izgubil v Sibiriji.

Kadilci imajo zdrave zobe vsaj v enem slučaju

Chicago. — "Kadilci cigaret imajo med vsemi ljudmi najmanj gnilih zob," je rekel v tork dr. Stanley Clark, zobodravnik, na zborovanju organizacije škaklih dentistov v Stevens hotelu. Nikotin v tobaku umori bacile, ki se nabirajo v ustih.—Dr. P. G. Puterbaugh je pa rekel, da je med kadilci največ onih, ki trpe na odlučanju dišama od zob (trench mouth). Druga slaba posledica tobaka so vedno zakajeni, rjavi zobje. Katero zlo je torej manjše?

Kompanjska unija dviga glavo

Tekstilni podjetniki ustanovljajo unijo, pri kateri delavci nimajo nobene besede

Elizabethton, Tenn. — (F. P.) — Kompanjski unionizem se uva ja med tekstilne delavce v Bemberg-Glanstoff tovarnah. Načrti za ustanovitev kompanjske unije so bili baš te dni predloženi delavcem, ki so upoleni v tovarnah te družbe. V pretečenem poletju so delavci v dveh štrajkih porazili naklep družbe, ki je poskušala z ustanovitvijo svoje unije. Družba je takrat izjavila, da ne bo nadaljevala s svojim načrtom.

V pogodbi, ki je bila sklenjena po končanju drugega štrajka, je bila klavzula za formacijo delavskega pritožbenega komiteja v raznih departmanti. Ker nimajo ti komiteji nobenih stikov s pravo delavsko unijo, je družba izrabila situacijo v svojo korist. Tekstilcem pripoveduje, da so se kompanjske unije izkazale praktičnim pri Bethlehem Steel Co., International Harvester, Standard Oil-Co. in pri nekaterih drugih družbah, ki so znane nasprotnice unijskega gibanja.

Družba odkrito priznava, da je bil načrt nove unije izdelan v njenem uradu. Načrt vsebuje tekočo, ki priznava enako zastopstvo delavcev in predstavnikov družbe v posvetovalnem svetu, ki naj ima moč uravnati nesoglasja v mesdnem vprašanju, o delovnih urah in drugih vprašanjih. Ako se zastopniki obeh strank ne morejo zgliniti, tedaj lahko skupno imenujejo arbitražni odbor, čigar naloga je poravnati nesoglasja.

Kjerkoli so se ustanovile kompanjske unije, se je pokazalo, da so taki odbori, ki se skrivajo za krinko nepristranosti, vselej nasprotovali delavskim zahtevam. Družba vedno skrbi, da so v delavske komiteje, svojljani njeni podrepani, ki delajo za njene interese, a za delavce se ne brigajo.

International Harvester Co. izrablja svojo unijo, da lahko znižuje mezde, prepreči ali zlo mi štrajke in za uvedenje v priganjastvo v tovarni. V vseh slučajih kompanjska unija stoji na strani delodajalca, ki jo rabi kot pretvezo, da lahko uspešno poblija vsak pokus za ustanovitev prave delavske unije.

Rus na severu govori s Byrdom na južnem tečaju

Moskva, 15. jan. — Radio je končno spojil oba tečaja zemlje. Iven Krenkel, operator radiopostaje visoko gori na Franc Jožefovi zemlji, ki ni daleč od severnega tečaja, poroča, da se je 1. decembra razgovarjal več kot eno uro z Americanom Richardom E. Byrdom, ki se nahaja s svojo ekspedicijo v bližini južnega tečaja. Razdalja med njima je okoli 15,000 milj. Krenkel poroča, da je dobil zvezo z Byrdom na kraški valovni dolžini 41 metrov. Krenkel in Byrd sta izmenjala pozdrave, dala drug drugemu novice o vremenu in končno je American poizvedoval o usodi ameriškega letalca Eielsona, ki se je izgubil v Sibiriji.

Ravs in kavs okoli prohibicije se nadaljuje

Hooverjev program ne bo imel gladke poti. Sabbath predlaga, da se lahka vina in piva uvrste med medicinske produkte

Washington, D. C. — Šest Hooverjevih točk za uveljavljenje Volsteadovega prohibičnega zakona ne bo tako kmalu sprejetih. Nasprotniki Hooverjevega suhaškega programa so sicer v manjšini, kadar pride do odločilnega glasovanja, so pa tako strategično porazdeljeni po raznih odtisnih obeh zbornice, da lahko nagajajo in zavlačujejo stvar do konca zasedanja kongresa, ako hočejo. In da bodo izrabili vse svoje moči do zadnje postojanke, ni najmanjšega dvoma. Ze danes napovedujejo, da edino točka spojitve prohibičnega oddelka z Justičnim departamentom, bo sprejeta brez večje opozicije v teku sedanjega zasedanja.

Prvi odpor se je pokazal v tork v senatu proti zahtevi Hooverja, da dobe federalni komisarji oblast, soditi v manjših slučajih brez porotne obravnave. To je — pravijo — direktno v nasprotju z zvezo ustavo, ki jamči vsakemu obtožencu pravico porotne rasprave, ako jo zahteva.

Druga opozicija je prišla vled Hooverjeve zahteve, da posamezne države dele stroke novega prohibičnega aparata s zvezo vlado. Temu se upirajo senatorji južnih držav, čeprav so večinoma fanatični suhači.

Kongresnik A. J. Sabbath, demokrat iz Chicaga, je v tork predložil amandament k Volsteadovemu zakonu za uvrstitve piva in vina med medicinske produkte. Ako bo ta amandament sprejet, bodo zdravniki lahko predpisali vino in pivo kakor dana predpaujejo žganje v gotovih slučajih. Sabbath je utemeljil svojo predlogo, da bi to v veliki meri ublažilo sadanji splošen nepokoj in odstranilo mnoge zločine, o katerih se pritožuje Wickershamova komisija. Ta korak bi reduciral današnje profitozno butlegarsko industrijo na minimum in vlada bi zajemala iz produkcije piva in vina lepe davčne dohodke.

Vohunštvo v delavskem gibanju

Senator Wheeler zahteva preiskavo o špijonah v času industrijskih sporov

Washington, D. C. — (F. P.) — Senator Wheeler iz Montane je ponovno predložil svojo resolucijo, ki zahteva, da senatni odtsek za delo in izobrazbo uvede preiskavo o vohunskih aktivnostih, ki se pojavijo v industrijskih sporih.

Ako bo resolucija sprejeta, bo imel odtsek polno moč, da razkrinka postopanje privatnih detektivskih agentur in delovanje privatne policije velikih korporacij, ki je upolena samo zato, da razbija stavke in onemogoča razvoj tradeunionizma v rudnikih in v tovarnah. Resolucija čika posebno na agente provokatorje, ki se ugnedijo v delavske unije, kjer prično svoje razdiralno delo.

Prospekti za sprejetje te resolucije niso ugodni in bo najbrž naletela na hud odpor.

Okraj ne bo več najemal kaznjencev

Washington, D. C. — Justični tajnik Mitchell je razveljavil pogodbo, ki je dovoljevala okraju Georgia najemanje kaznjencev, ki so jih poljubno namemale podjetja in okrajna uprava. Ostra kritika in kongresu je prišla Mitchella, da je razveljavil pogodbo navzle njegovi prejšnji izjavi, da se jetniki niso upirali pogodbi in so bili z njo zadovoljni.

Militantna organizatorična kampanja na jugu

Za uspešno kampanjo se potrebuje sklad milijon dolarjev. Unije obljubile pomoč

New York. — (F. P.) — A. J. Muste, načelnik Konference za progresivno delavsko akcijo, odobrava izbiro Francis J. Gormana, podpredsednika United Textile Workers unije, in William C. Birthrighta, tajnika tennesseške državne delavske federacije, v vodilni odbor organizatorične kampanje na jugu. Muste pravi, ako ne bo kampanja militantna in agresivna in dobro financirana, ne more nihče pričakovati veliko uspehov.

"Dejstvo, da je bilo na konferenci v Charlotti precejanje število zastopnikov od delavskih organizacij iz južnih držav, je nad vse razveseljivo," je dejal Muste. "Izbira v vodstvo organizatorične kampanje je bila tudi dobro posrečena. Birthright se je izkazal dobrega zagovornika naprednega gibanja v delavskih organizacijah na konferenci Ameriške delavske federacije, ko je izjavil, da ne sme biti nobenega omahovanja in slepomišljenja v kampanji za organiziranje tekstilnih in drugih delavcev v južnih državah."

Vsakemu mora biti jasno dejstvo, da je za uspešno kampanjo treba veliko denarja. Potrebuje se najmanj milijon dolarjev, ali o tem se je prav malo govorilo na konferenci. Sicer so državne delavske organizacije in posamezne unije obljubile finančno pomoč, a to še ne zadostuje. Kampanjski odbor bi moral imeti takoj v začetku na razpolago finančna sredstva, ki so prvi pogoj uspešne kampanje. Progresivci v delavskih unijah se bodo morali zavzeti za stvar pri svojih organizacijah in sodelovati pri načrtih za militantno organizatorično kampanjo v južnih državah in pomagati k uspehu s finančno podporo."

Avti ubili 31,500 oseb v Ameriki v letu 1929

Kalifornija je imela največ nezgod

Washington, D. C. — Avtomobil so zadnje leto ubili 31,500 oseb v Združenih državah, to je 13 odstotkov več kot v letu 1928, se glasi poročilo National Safety Councila. Najbolj so porastli uboji v Kaliforniji, dvajset odstotkov.

To poročilo se pa nanaša le na statistične podatke iz 31 držav, torej še ni popolno.

Beranek, češki delavski bojevnik, umri

Chicago. — Karel H. Beranek, eden starih voditeljev češkega socialističnega delavstva v Ameriki, je 13. t. m. nenadoma umrl v starosti 52 let. Slovenski socialisti so ga dobro poznali. Saj je bil na mnogih naših prireditvah in ob kratki br. Jožeta Zaverznika v zadnjem avgustu mu je govoril poslednje slovo v imenu čeških delavcev. Beranek je bil rojen v Pragi. V socialistično gibanje je stopil v 17. letu in od tedaj se je neprestano udeleževal v delavskih bojih. Leta 1905 je prišel v Ameriko. Tu je vodil uredništvo "Spravedlnosti" v Chicagu in "Delničkih Listov" v Clevelandu. Pisal je mnogo in prevajal iz angleščine, n. pr. Sinclairjevo povest "King Coal". Vedno je stal v prvih bojnih vrstah češkega delavstva. Večen mu spomin!

Vesti iz Jugoslavije

AGREBSKA POLICIJA O TERORISTIČNI ORGANIZACIJI

(Izvirno.)

Zagrebska policija, ki je aretirala več oseb iz bivših opozicijskih mešanskih strank, češ da so pripravljali razne atentate s eksplozivnimi stroji, trdi, da se ji s tem posrečilo odkriti dobro organizirano teroristično organizacijo. Nameravani atentati niso bili torej delo posameznikov, karveč bi bili izvršeni po programu organizirane večje skupine opozicijskega, katerih skupni cilj da je, opozoriti s terorističnimi dejanji inozemstvo, da Hrvatje nezadovoljni s tem režimom in s to vlado ter da hočejo za vsako ceno zaživeti svobodno.

Šef politične policije v Zagrebu dr. Cvetko Horvat je v imenu zagrebske policije dal te dni objaviti daljše informacije o tej stvari. On je dejal:

Po odkritju frankovske teroristične organizacije, ki je izvršila atentat na Schlegla in policijske agente, je uspelo policiji odkriti drugo tako organizacijo, ki je delala samostojno in ločeno od frankovske. Potem takem imamo torej danes na Hrvaškem dve teroristični organizaciji. Ta, ki je odkrita organizacija, sestoji iz večine iz članov bivše radikalne stranke, zlasti omladine. Tako so odkrili peklenjske stroje

Dne 13. novembra je bila policija zaupno obveščena, da je Cvetko Hadžija iz Karlovca priselil v neko zagrebsko gostilno, kjer je bil zadržan. Policija je prišla na to mesto in ga aretirala. Pri njem so našli nekaj kosa orožja, ki so jih našli v neki Štefanac. Pri njem so našli v neki Štefanac. Pri njem so našli v neki Štefanac. Pri njem so našli v neki Štefanac.

Če pojde tako dalje, je gotovo, da postane Hrvaška druga Makedonija. Brezposelna služkinja umrla v cerkvi. Hočete sliko življenja naših najbednejših? Hočete sliko o smrti brezposelnega človeka, ki mu je ostala na svetu edina uteha še vera v nekaj nadzemskega, ker je na zemlji vse zemsko tako hudo in krivično?

Prosimo: služkinja, stara jedva 29 let. Sredi najboljših let, ko je ženska lahko dobra žena in dobra mati. Pa je bila služkinja. In ni bila služkinja, zakaj: dela ni imela. Brez mesta je bila. Stradala je in je morala bolna v bolnico. Kako se piše? Hočete podatke? Prosimo: piše se Berta Gabrič, rojena 11. novembra l. 1900 v Selcah, okraj Kranj. Zadržane bivališče? V ljubljanski bolnici. Pred božičem so jo pustili iz bolnice. Rekli so, da je ozdravela, okrevala, da lahko gre iz zidov med ljudi za božič. Pa vselej praznike, so ji morda govorile bolnice ob odhodu.

In je šla na ulico, čakati srečnega božiča. Mraz je pritiskal, sneg je ležal na ulicah, ona brez vsega, lačna je bila in premrila. Ni ga človeka zanjo, da bi ji pomagal. Kaj ji je ostalo? Česa se človek oprime, kadar nima ničesar več? Spomni se na kaj, kar prav za prav ni nič. Na kaj svetlega, ki pa se ne da ukrajati zase.

In je stopila v cerkev, da bi sama sebe preslepila s sijajem gorečih sveč in mašinskih ornatov in poslikanih sten. Človek si mora pač na nekak način pričarati domnevo pred oči. Bogve kako je bilo. Naenkrat se je zrušila na tla brezposelna služkinja, fratri in ljudje so prikočili, jo dvignili iz klopi ter prenesli k oltarju, poklicali policijo — za žive in mrtve je policija poklicana inštanca — ki je ugotovila smrt radi kapl ter odredila prevoz v bolnico. S svojim poslednjim dejanjem, s kapjo, s smrtjo je prikočala ljudi, fratra in meščane, da so ji priskočili na pomoč umreti. Na pomoč živeti ni priskočili k nji nihče. S svojim zadnjim dejanjem, smrtjo v cerkvi na božični dan, je povedala, da je med

namo živela neka sestradana služkinja, stara 29 let, brez službe, polna gorja. Časopis so za beležili njeno ime. Nič več. Z dolarji pod podlogo. — Kje jih je dobil? V neki predmestni krčmi je že par dni popival in trošil milostno denar neki mlad fant, ki mu ne bi bilo prisoditi, da je bogatega pokoljenja. Sipal je denar ter popival, bodisi sam bodisi v družbi z drugimi gosti krčme, sipal v taki meri, da je postal ljudem smiljiv. Pa se je nekega večera baš pripravljala, da odide iz gostilne, kar sta vstopila dva stražnika, ki se ju ljudje opozorili nanj, ter sta v fantu takoj spoznala že dolgo iskanega 25letnega Stanka E., znanega ljubljanskega postopca. Takoj sta napovedala aretacijo. Fant se je upiral, češ da ne ve zakaj da ga aretirajo. Na vprašanje, odkod ima toliko denarja, je dejal, da ima vendar nekaj kovačev, nekaj maza. Stražnika sta ga preiskovala in našla v podlogi cel tisočak ter 145 komadov ameriških dolarjev.

Začudil se je fant, da so našli ta denar, začudil so se možje postave in gostilne. Zdej je bilo treba lagati. Najprej je Stanko dejal, da je našel denar, potem je spet dejal, da je videl, kako je nekemu na Zidanem mostu padel šop dolarjev iz zepa, pa jih je pobral in vtaknil v žep, oziroma . . . itd, itd. — lagal je na vse viže, a pomagal ni mnogo. Vzeli so ga s seboj. Policija sumi, da je Stane neke ukradel te dolarje in da se na njega kak način prikopal od njih. Upa tudi, da dobi kako obvestilo o kraji dolarjev z dežele, ker ne more verjeti bajkam, kakršne pripoveduje fant. Može je, da je kaknega potnika oropal ali mu izmaknil iz zepa listnico, ker se je silno rad zadrževal na Zidanem mostu, važnem železniškem križišču.

Zaključek procesa proti Puniši Račiču. Proces proti Puniši Račiču, skupščinskem antetatorju, je definitivno zaključen. Vsaj za enkrat. Kasacijsko sodišče je potrdilo razsodbo proti Puniši Račiču in tovarišem. Zgodovina procesa je znana.

20. junija lani je Puniša Račič v parlamentu potegnil revolver ter ustrelil proti opoziciji, misleč s tem ustreliti vso opozicijo. Ustrelil je troje uglednih Hrvatov, Stjepana in Pavla Radiča ter Gjurjo Basarička. Ranil je 2 poslanca-radičevca. Opozicije same ni ubil.

Radi tega dejanja je bil pred prvostopnim sodiščem v Beogradu obsojen Puniša Račič na skupno 60 let in 4 mesece ječe. Proti tej razsodbi so se Račičevi advokati pritožili na apelacijsko sodišče, ki je znižalo kazen na skupno 33 let ječe, tako da bo Račič predsedal najvišjo možno kazen ječe, to je 20 let. Tudi proti tej razsodbi so vložili priliziv. Kot poslednja instanca se je z zadevo ukvarjal kasacijsko sodišče, ki je obsodbo apelacijskega sodišča potrdilo. Puniša Račič je torej obsojen na 33 let.

Zdej bo Puniša Račič prepeljan v kaznilnico. Tragična smrt. — Obesil se je. V Zalogu se je raznesla baš na sveti večer vest, da se je pri Zimovčevih obesil 18-letni sin Ivan. Dogodilo se je že dopoldne. Gospa Strahova, gostilničarka pri Zimovcu, je naročila svojemu sinu Ivanu, ki se je nahajal na počitnicah doma, naj izrablji dopoldne in gre v gozd po drva. Sin je šel v hlev, da bi vpregel konje, pa se dolgo ni vrnil iz hleva. Mati je stopila pogledati, kaj je s njim, ter stopila v hlev. Za vrat je zagledala sina Ivana, visečega na vrvi. Vsa iz sebe je planila v kuhinjo po nož ter prerazala vrvi. Prenesla so sina v hišo, kjer je bil že mrtev. — Pokojni Ivan je bil edini sin vdove Strahove. Da bi se izpopolnil v gospodarstvu, ga je mati poslala na kmetijsko šolo na Grmu, kjer je veljal za najboljšega učenca. Bil pa je zelo sanjiv fant. Kako je prav za prav prišlo v njem do mišli na samomor in izvedbo, je uganka.

Clevelandske opazke. Beleži Tone Podgoričan. Župnik neke kat. cerkve v Clevelandu se je jezil na prizneci, češ, da verniki cerkvi darujejo preveč drobiža pa premalo papirja (zelenege). Dejal je, da "pikljev" in "dajmov" ne mara — on hoče dolarje! — Lepo. Pa naj še kdo reče, da vera ni business.

Tudi pri sv. Kristini v Euclidu menda niso zadovoljni z božično "bero." Premalo je bilo. Čujem, da so dejali (pri sv. Kristini), da si bodo že "zamerkali" tiste, ki so premalo dali. Tako: Če si revež "suh," tedaj nikar ne hodi v cerkev, ker ne boš dobrodošel. Vse za dolarje — tudi "zveličanje!"

Nekateri clevelandski rojaki bi radi slisali petje iz stare domovine, po radiu kakopak. Ves špas bi stal nekaj čez deset tisoč dolarčkov, ki naj jih preskrbi preljudi slovenski narod v Ameriki. Slovenci v Ameriki so zelo velikodušni in radodarni, to so dokazali že nešteto krat, ampak za toliko lahkomišelnost, da bi vrgli v vodo deset tisoč dolarjev, jih pa jaz nimam. Kaj nam je treba petja iz starega kraja? Mari nimamo svojih lastnih pevcev in pevki, ki znajo zapeti slovensko pesem? Ali je pesem iz grla pevca v "old country" kaj lepša in slajša od petja katerega naših tukajšnjih pevcev? Prav nič, ampak nekateri "rodoljubi" bi se radi pobahali na narodov račun! Če kdo na vsak način hoče slišati Ljubljano na radio, naj poseže v svoj lastni žep. Kolekt je brez tega zadosti.

"Et cum spiritu tuo pol litra" v pisanem kotu je neslanost, kakršna bi bila težko mogoča kje drugje, razen v A. S. G. Trunk je pogledal jako debelo. Ampak k sreči ni tako huđe. In tisti nesrečni Jedlovčnik najbrž ni bil tako pošastna zverina kot ga opisuje pisanopoljec. In kako lepo piše o njem: "Ko sem bil na neki župniji, pride nov učitelj. Jedlovčnik se je pisal, doma iz Mežice, sin revne dekle. Nisem še v vsem svojem življenju našel na hujskega in zlobnejšega huđiča, ker sam satan bi ne mogel drugače nastopati, ako bi se osebo prikazal, Nemakutar, da mu ni bilo para, proti meni in farjem pa z splošni nor, da je včasih kar z zobmi škripal, in sem podvomil, če je pri zdravi pameti, pa je bil, ker nastopal je huđičeво, a tudi vrlu inteligentno. Enakih prikazni sem bil na Korškem navajen, a ta slučaj je bil je preveč. Naknadno pa sem slučajno izvedel, da je tega sina revne dekle pustil študirati tedanji župnik v Mežici, in bi bil fant morda za kakim plotom erkal (Tone podčrtal), če bi ne bilo — farške podpore za študije."

Tako g. Trunk v A. S. Komentar bo kratek. Pijanec iz predmestne beznice bi se sramoval napisati kaj podobnega, rimsko-katoliški duhovni Trunk pa gotovo misli, kako se je "postavil" s tem ogabnim izbruhom svoje "olike" in "izobrazbe." In človek, ki se tako prostaško izraža v tisku, bi rad še nekoga nekaj učil! Naj se najprvo sam nauči dostojnega izražanja!

Trunkovo modrovanje o svobodni volji je resnična otročarija. Res je, da človek ni gol avtomat, laž pa je, da ima človek svobodno voljo kot uči katekizem in po istem preučeni g. Trunk. Imeti svobodno voljo se pravi, da delaš baš in edinole to, kar ti hočeš in nič drugega! Tega pa človek ne more delati, ker on je plod razmer in okolice in razmere mu diktirajo, kaj sme in česa ne sme. S tem pa ne rečem, da človek nima nikake volje, da ni odgovoren za nikako dejanje (g. Trunk je zmešal pojme zavest, odgovornost in volja v prečudno godljo). Ljudje (z mnogimi izjemami) imajo voljo, ki pa ni svobodna; saj moramo mnogokrat delati to, kar nečemo, oz. bi ne hoteli, če bi nam bilo dano na svobodno voljo. Človek je dete razmer in njegova volja je jako omejena, se mora uklanjati razmeram, okolščinam in slučajem. Glad te požene v zločin, žensko v prostitucijo, v zločin te požene ljubezen, sovraštvo, itd. itd.

Ameriška okupacija Haitija

Beleži Tone Podgoričan

Borah kritizira administracijo, ki je poslala vojaštvo v Haiti, da terorizira domačine. Stališče ameriške vlade hinavsko.

Washington, D. C. — (F. P.) — Senator Borah, načelnik komiteja za zunanje zadeve, je te dni podal izjavo, v kateri kritizira Hooverjevo stališče, katerega je zavzel z ozirom na ameriško okupacijo Haitija. V izjavi podaja razloge, zakaj je njegov odsek odklonil Hooverjevo sugestijo, da se pošlje posebna komisija na Haiti, da uvede preiskavo o položaju. Borah naglašuje, naj Hoover podvzame korake, da se okupacija Haitija od strani ameriške vlade takoj ukine, ker je sedanja situacija hinavska. Borah je dejal, da načeloma ne nasprotuje preiskovalni komisiji, toda storiti se mora nekaj že sedaj in ni treba čakati na poročilo preiskovalne komisije.

"Amerika bi morala imenovati civilista za vrhovnega komisarja ali guvernerja in morala bi dati domačemu prebivalstvu priliko, da ga izvoli po svoji volji brez vsakega vmešavanja. Pri volitvah naj bi ljudstvo samo izvolilo svoje zastopnike v kongres in ta naj bi potem izvolil predsednika kot to določa ustava," je dejal Borah. "Priznam, da je Amerika naredila nekaj dobrega za haitijsko ljudstvo v izboljšanju sanitacije, toda v političnem oziru ni storila ničesar."

Pred dvajsetimi leti je Amerika s silo izgnala poslance iz zbornice in od takrat je vedno nasprotovala, da bi imelo haitijsko ljudstvo besedo v političnih odnosih. Odvzete so mu vse pravice. Ameriška vlada bi se morala sramovati sama sebe, posebno sedaj, ko pošilja v svet svoje poslance, v katerih se o greva za razorožitev in svetovni mir. Ali je to poteza za mir, ako Amerika pošilja svoje vojaštvo nad brezmočno ljudstvo in uganja nad njim svoja naalja? To so dejstva in dokazi, da je stališče Amerike, katerega zavzema z ozirom na svetovni mir, neodkritosrečno in ne more nihče verjeti v dobro voljo Amerike, da je v resnici za splošno razoroženje in za svetovni mir, ker s svojimi dejanji tepta pravice tujih narodov, kadar se upro navladni uzurpatorjev.

Okupacija Haitija od strani ameriškega vojaštva je žalosten dogodek in meče čudno luč na ameriško diplomacijo.

Izvor človeškega rodu. Rockefellerjeva ustanova je podarila 500 tisoč dolarjev za ustanovitve znanstvene eksperimentalne postaje o poreklu človeštva, in sicer v okoliših Oranžnega parka na Floridi. Vodstvo podjetja je prevzela univerza v Jaleu, ki bo napravila podoben načrt za proučevanje opice, šimpanzov, goril, orangutanov in sličnih živali, da se razkrijejo nekateri problemi glede človeškega postanka. Učenjaki bodo zlasti gledali na to, koliko vplivajo dednost, okolica, različne življenjske prilike na normalni razvoj poidejna. Profesor Angell, najodličnejši strokovnjak v Jaleu, je izrekel mnenje, da bodo študije zatrdno rodile mnogo zanimivih opažovanj v tem prečem vprašanju. Človeške opice pa ne bodo zaprte v kletkah, ampak se bodo svobodno šetale po odkazanem prostoru; stem se sami po sebi odločijo elemente, ki so jih umetno uvedli v obširni problem.

Veš, da ni prav, kar delaš, a vendar storiš, ker MORAS. Razmere so močnejše od tebe, tvoja volja navsezadnje sploh ne pride v poštev. In navade! Milijoni ljudi se zastruplja z nikotinom, opijem, alkoholom in drugimi strupi in se temu ne morejo odreči, ker navada jim je postala železna srajca, ker nimajo svobodne volje, ker je njihova volja nasprotno podrejena. Toliko glede svobodne volje, ki je človeku zaenkrat še tuja. Napisal bi lahko k predmetu še več, pa ni potrebno. Za pametnega človeka zadostuje, kar je, otročjim starcem pa tako nič ne dopoveš.

NAROCITE SI K N J I G O "AMERIŠKI SLOVENC!"

Frank Lukanskih: ZA NAŠE FARMARJE

Rokosje uši

Mnogokrat me kateri izmed rojakov vpraša glede kurjih uš in drugih perotinskih pralic. Opisal sem pred kakimi šestimi leti vse podrobnosti o kurjih uših, kar se je pa menda že vse pozabilo. Zato sem se pa namenil zopet opisati in poleg tega tudi o drugih perotinskih pralicah. Predno nadaljujem, opozarjam vse perotinarje in one, ki se zanimajo za perotinstvo, da pazijo v listu Prosveta na članke za naše farmarje.

Jaz sem se namenil opisati resno perotinstva tako, da bo vsak čitatelj, ki bo čital, tudi nekaj vedel o tej velevažni panogi kmetijstva. Opisati sem se nameril prav podrobno, in sicer od konca do kraja; to je od pričetka, kako se prične s kokošjo rejo in dalje do konca, tako da bo opisano v popolnem vse, kar je najvažnejšega v tej panogi. Držal se bom kar najbolje mogoče sistematično, to je od jajca do piščanca; dalje do plemenske živali — jajčarice — kako se pridobijo dobre jajčarice, da pozimi nese — mesne živali in končno perotinske bolezni. Pisal bom tudi o umetnem valednju in umetni vzgoji piščancev, kar je danes zelo velike važnosti, istotako umetno podaljšanje dneva pozimi, kar mi je zelo lahko opisati iz večletne prakse.

Priporočam vam, da sem študiral tukaj v Ameriki potom korespondence dve perotinski štoli. Dobra šola je Pennsilvanški državni kmetijski kolegij. Tam sem si pridobil še poleg prakse mnogo teorije iz najboljših virov za nas Amerikance in ljubitelje perotnine. Torej, rojaki, vas še enkrat opozarjam, da ne zamudite te prilike; to je

Ušeh. "Včeraj sem dal v časopis in serat, da iščem nočnega čuvara." "Si ga že dobil?" "Ne, ampak ponoči so vlomili v hišo vlomilci."

Kvaliteta. Mirko, poglej mojo uro, 50 dinarjev sem dal zanjo. Ne more biti bogve kaj vredna in dobra za tak denar. Ti nimaš niti pojma, saj gre mnogo hitreje od vseh drugih ur.

Na sodišču. "Imate še kaj pripomniti, obtožene, predno pade obsodba?" "Ne, samo to, da sem s malim zadovoljen, skromen sem, zelo skromen."

Sprememba osebnosti. "Pet let ste bili zaročen, gospodična. Vam ni bilo dolgočasno?" "Nikakor ne. Saj nisem bila ves čas z enim."

Učiteljica: "Kako imenujemo prvi sklon?" Učenec: "Umivalnik". (Namesto imenivalnik).

Srečna Čehinja, ki je podedovala 20 mil. dol; po svojem možu Franku Haytenu, kateri jo je poročil pred tremi leti. Pri njemu je prej služila 14 let kot služkinja.

Frank Lukanskih: ZA NAŠE FARMARJE

Rokosje uši. Mnogokrat me kateri izmed rojakov vpraša glede kurjih uš in drugih perotinskih pralic. Opisal sem pred kakimi šestimi leti vse podrobnosti o kurjih uših, kar se je pa menda že vse pozabilo. Zato sem se pa namenil zopet opisati in poleg tega tudi o drugih perotinskih pralicah. Predno nadaljujem, opozarjam vse perotinarje in one, ki se zanimajo za perotinstvo, da pazijo v listu Prosveta na članke za naše farmarje.

Jaz sem se namenil opisati resno perotinstva tako, da bo vsak čitatelj, ki bo čital, tudi nekaj vedel o tej velevažni panogi kmetijstva. Opisati sem se nameril prav podrobno, in sicer od konca do kraja; to je od pričetka, kako se prične s kokošjo rejo in dalje do konca, tako da bo opisano v popolnem vse, kar je najvažnejšega v tej panogi. Držal se bom kar najbolje mogoče sistematično, to je od jajca do piščanca; dalje do plemenske živali — jajčarice — kako se pridobijo dobre jajčarice, da pozimi nese — mesne živali in končno perotinske bolezni. Pisal bom tudi o umetnem valednju in umetni vzgoji piščancev, kar je danes zelo velike važnosti, istotako umetno podaljšanje dneva pozimi, kar mi je zelo lahko opisati iz večletne prakse.

Priporočam vam, da sem študiral tukaj v Ameriki potom korespondence dve perotinski štoli. Dobra šola je Pennsilvanški državni kmetijski kolegij. Tam sem si pridobil še poleg prakse mnogo teorije iz najboljših virov za nas Amerikance in ljubitelje perotnine. Torej, rojaki, vas še enkrat opozarjam, da ne zamudite te prilike; to je

Ušeh. "Včeraj sem dal v časopis in serat, da iščem nočnega čuvara." "Si ga že dobil?" "Ne, ampak ponoči so vlomili v hišo vlomilci."

Kvaliteta. Mirko, poglej mojo uro, 50 dinarjev sem dal zanjo. Ne more biti bogve kaj vredna in dobra za tak denar. Ti nimaš niti pojma, saj gre mnogo hitreje od vseh drugih ur.

Na sodišču. "Imate še kaj pripomniti, obtožene, predno pade obsodba?" "Ne, samo to, da sem s malim zadovoljen, skromen sem, zelo skromen."

Sprememba osebnosti. "Pet let ste bili zaročen, gospodična. Vam ni bilo dolgočasno?" "Nikakor ne. Saj nisem bila ves čas z enim."

Učiteljica: "Kako imenujemo prvi sklon?" Učenec: "Umivalnik". (Namesto imenivalnik).

Delavski tajnik J. J. Davis, ki hrepeni postati prinosni guverner ali pa zvezni senator države Pennsilvanije.

Milan Pugalj:

Diurnist Krakar

Zadnji mesec ni plačal še hrane ne stanarine in to ga je grizilo in rezalo, da ni našel več nikjer miru. Vedno mu je šumelo in vrtilo po glavni vprašanje, če že ve vdova, če že ve Julka, kako je z njim.

V mraku na praznik vseh svetnikov je zunanaj v veži vdova Kostrelka dvakrat po nepotrebnem zakajjala in odšla v kuhinjo, Julka pa je istočasno potrkala na Petrova vrata.

Peter je ležal vznak na postelji, sklepal obe roki zadrž pod glavo in gledal v strop. Nad trkanjem se je predramil, planil pokoncu in sedel zopet nazaj na posteljno vznožje. "Naprej!" je rekel preplašeno. Julka je vstopila.

Oblečena je bila nedeljsko. Okroglo okoli glave počesani lasje so se ji krasno prilagali, rdeči zdravi obraz je kazal veselje in prijaznost in mlade črne oči so sijale.

"Kakšen puščavnik si ti, Peter," je rekla prijetno — "oh, kakšen puščavnik!"

Sprijela je roke, stegnila jih in napela, kakor bi ji bilo vse pretesno na tem svetu. Peter se je nasmehnil, ali ponarejeno. "Njegov obraz ni bil vesel.

Julka se je še enkrat stegnila, nato pa prijazno sedla tik Petra na posteljo.

Mrak je bil po izbi, zunaj meglena jesen, ali tik Petra je sedela taka mladost in pomlad, da je zmogla mrak in maglo in jesen. Objela ga je nekakšna tema, strah.

"Zakaj pa ne prideš nič k meni v sobo?" je vprašala Julka in gledala prijazno v njegov blede in koščeni obraz.

"Saj šivaš, saj vedno šivaš!" je rekel Peter v zadregi. Celjusti so se mu tresle in mrzaj ga je spreletaval.

"Ali če šivam," je odgovorila Julka, "zaradi tega vseeno lahko s teboj govorim. Saj šivam z rokami, ne z ustri!" — In zasmejala se je, da je njen živahni deklinski smeh tako bodro zazvenel v zraku, kakor bi se bal udariti ob vialne stene in izzveneti.

Peter je vzdihnil nevede. "Čemu?" ga je vprašala Julka in prišla njegovo suho mrzlo roko. "Oh... ti..."

Zdaj se je letil Petra občutek, kakor bi se mu v prsih nekaj lomilo, kaka skala, kako ogromno deblo ali nekaj podobnega teškega. S trudom je izpregovoril: "Ti ne veš, ali ti ne veš še, ne veš še vsega tega..." In glas mu je pošel.

"Ti... oh..." se je smehljala Julka in stisnila njegovo roko, ki je bila postala potna, na svoje mlade deklinske prsi. "Ali ne vidiš, nisi še videl? Mama in jaz, obe te imava radi! Jaz, če hočeš... sem tvoja..."

Peter je nenadoma planil na noge, zgrabil pomečkani klofuk, ki je ležal na mizi, drl skozi cestna vrata na prosto in tam brez cilja proti mestu in zopet nazaj proti vasi. Tak še ni bil nikoli. Mislil so begale kakor krpe težkih cunj, ki bi jih kdo pobiral ježno od tal, metal kvivku, pa zopet ob tla. Več se ni mogel zbrati in v

H. P.:

V METEŽU

Predčerašnjim sta se poročila. Potem je sledila dolga vožnja z železnico in naporna pot do zavetišča. A vse to sta prebila z lahkoto, lažje nego kdaj prej. Napornosti in težave vseh vretj je prepajal čuden čar, ki ju je spodbujal do ljubeznjivosti brez številja. Potem je prišel večer na klopici ob peči, čakanje v medli svetlobi. Topla čustva so jima krajšala dolg čas in oči se jima niso hoteli utruditi. Potihoma, z zamolklim glasom sta si šepetala besede brez pomena in si stiskala vialne roke. In nato je sledila noč v koči, okoli katere je divjal vihar. Severozahodnik je udarjal trdo ob lesene stene. Silil je skozi špranje in odnašal vso, kar ni bilo trdno prbitno na kočjo. V spalnici je bilo ledeno mrzlo, duh po snegu in po senu sta se mešala v nekaj opojno sladkega. Trava, ki je mašila špranje in luknje, je sigetala, nekje je žvignjav veter in jeklena čica je brnela in zvenela v vseh zvokih, vsepovsod je prasketalo in hreščalo. Toda njima se je zdelo noč tiha in topla...

Sivo jutro ju je potem videlo, ko sta stremila na dolgih deskah po beli planoti proti gorskim vrhovom. Z bliskovito naglico sta držala preko prašne beline, skozi solnčni lesket in spremeniasti kristal. Vožnja skozi deželo čudežev, sta mislila oba. Njegova sled je bila njena sled. Pazljivo je gledala na konca svojih smuču.

Potem so padle sence čez belino. Brezoblične, sive pege, ki so hitro naraščale in kmalu pokrile široko planjavo, ki so jo rezale nešteté struge. Iz ledeniških razpok so izginile mavrične barve, čudoviti bleisk, in na mesto čarkega iskrjenja je stopil top odsev. Obrisi gorskih vrhov so se razblinili in se izgubili v megli. Peter je daljavo. Prozorno čedaste proge so se avrtinčile vsena-

okrog, se sgostile in spet raspršile. Težki, mračni oblaki so udarjali na nizkem nebu drug ob drugega, se grmadi in se razbregavali z novo brzino. Tu in tam se je dvigal komaj viden prašni oblak, ki se je vrtel v prah s sive snežne odeje. V majhnih stebrih je lahkotno plešal po njej, čim dalje hitreje; hipoma se je dvignil strmo in visoko v zrak. Veter se je zadeval ob veter in iz stebričev so postale široke, debele stene.

Potem so priplesale od zadaj velike kosmine prvotno redke in mokre. Toda od hipa do hipa je njih število naraščalo, postajale so manjše, dokler niso bile podobne neznamenit zvezdicam, ki so se vsule z neba v ogromni množini. Nепrestano so padale, neprestano. In vihar je postajal čim dalje silnejši. Tuleč je divjal skozi metež. Zdelo se je, da se premika vsa ledena poljana. Griči in snežne stree so se porajale, kakor da jih gradijo nevidne roke strahov, in hipoma so se razpršile spet v vse smeri. Prašek, ki je bil komaj legel na tla, se je nenadoma vrtinčil spet v višavo in se premetaval sem in tja. V pojocem in hrumečem ozračju so nastajali sidovi in krogi.

Počasi je rinil mož svoje deske skozi težko maso. Dokler ni mogel več in ni videl več ne naprej ne nazaj. Ko je prispela mlada žena vsa zasopela do njega, je poskusil, da bi se nasmehljaj. Ni se mu posrečilo, obrazne mišice so mu bile otrpnile v ostrum mrazu. Zakričal je nekoliko spodbujajočih besed. Ni ga slišala, videla je samo, kako se mu gibljejo osinjene ustnice. Zdrknila je čisto blizu do njega, mu odgnila led z obrvi in mu otepla, kolikor je pač šlo, sneg s prsi. In on ji je dihal v obraz in ji drgnil roke, da bi se ogrele.

Potem sta se obrnila. Hropče in z bolestinim strahom v srcu sta orala po svoji lastni sledi, ki je bila komaj še vidna. Vihar ju je oslepil in oglušil, razbičal je jima lica, ju omamil, da sta se

splošni zmedenosti mu je padlo na um ime Simona, čevljarja Simona. Dirjal je naravnost v njegovo stanovanje.

Čevljar Simon je bil zdaj daleč na drugem koncu vasi, šival je v počstreni izbi, ki je imelo eno samo okno nizko v steni. Ko je zagledal Petra, je namrgodil obraz in se takoj razjezil. "Kaj si se pa pritepel?" je vprašal. "Saj ne znam jaz delati za take gospode čevljev!"

"Joji!" je rekel Peter. "Zato sem prišel k tebi, ker nimam prijatelja, nimam ga. Ob službo sem, zato sem tudi prišel. Vse je izgubljeno!"

Peter je sedel na staro skrinjo v kotu in njegova bleboda je dobila čudno turoben lesk v žarkih drobne lučice, ki je gorela na čevljarjevi mizici.

"Hehehe!" se je rezko smejal Simon. "Prav ti je! Vse, zakaj ti je prav? Zato, ker si falot! Nadutež! Bog že ve, komu je treba greben postriči!"

Nastal je molk. Simon je brkal med orodjem, vedno mrgodil obraz, privedel izmed klešč kratko vrvice in jo vrgel Petru v naročje. Pri tem se je jezno smejal in izpregovoril: "Na! Hehehe! Obesi se, grdobar! Nisi drugega vreden!"

"Bila sva, jaz in ti, svoje dni prijatelja!" je spomnil Peter, ali Simon ga je takoj prekinil: "Zato si me ven vrgel, ker sva bila prijatelja!" In zasmejala se je zopet in dostavila: "Smogo imam tukaj, ali vam nič ne smrdi po smoli, gospod diurnist?"

"Kako bi, kako...?" je trgal Peter stavke in Simon mu je nad vse mere cinično odgovarjal: "Saj sem ti že svetoval, prijateljako seveda. Tudi vrvice sem ti daroval! Obesi se, kako pa! Ker si lump!"

Peter je skočil na noge in zopet oddirjal po stopnicah na planjo. V njegovi notranjosti se je vse zvracalo drugo preko drugega. Srce, pamet, vest. Zabrnelo se je vse, vse zmešalo. V ušesih je pel Simonov svet in gonil dalje povprek čez polja proti gozdu, ki je stal črn in meglen v ozadjju.

Kamen, ki je gledal na njivi iz zemlje, je mimoletel skilni! Obesi se! Jablana, ki je sarmevala aredi trate, je stresla zadnje liste in zasumela; Obesi se! In tudi zemlja sama, zemlja sama. Tam nekje že čisto tik gozda je zirnala, odprla široka usta kakor rjava ogromna žaba in hlasičila v Petra! Pa da! Obesi se!

Peter je zlezal na gaber in tam je kmalu umrl.

Nekako drugo sedmino dni po teh dogodkih je povabila vdova Kostrelka oštrija Slepica, ki je govoril akoci okno z Julko, v hišo in sobo. Ko je prišel dvakrat zapored, je po nepotrebnem zakajjala in odšla v kuhinjo.

Ko se je vrnila, je sklenila roke k molitvi in pričela: "Kakor vidim, kakor vidim..."

Nagnila je glavo, dvignila roke in dodala s ihtičim glasom: "Materin blagoslov naj vaju spremlja..."

(Konec.)

ALI KADITE?

In bi se radi odvadili te navade?

Le brez strahu! Niti malo nimam namena, da bi vas zagotavljaj, kakšen silen strup je nikotin za srce, živec, pljuča, drobovje, da lahko vodi do zgodnje opapnitve žil, da škoduje očem in ušesu, da dim cigaret zastruplja in kuži zrak, naše najbolj potrebno živilo, da zastrupljamo s tem ne le sebe, marveč tudi svoje bližnje, ki bi jih morali ljubiti kakor samega sebe, da tobačni delavci najprej opesajo, da postane damam, ki kaže, poit nekam usnjata, da bi lahko s pribranki pri kajenju preboleli revščino itd. itd. To je bilo vendar že tolikokrat napisano in govoreno — in ni pomagalo.

Moramo namreč poslušati tudi drugo stran. Na primer argument, da mnogo kadilcev dočaka visoko starost v polnem zdravju. Saj bi se lahko reklo po tistem pregovoru o kašljanju tudi o kajenju: "Kdor dolgo kadi, dolgo živi." In eden največjih argumentov, ki kaže, da so kadilci najbolj državotvorni elementi brez ozira na politično prepričanje: da se namreč v državi pokadi toliko, da tvorijo dohodki tobačnega monopola glavni vir državnih financ, da so prav za prav kadilci zbrali 10 odstotkov vseh državnih dohodkov. Z drugimi besedami: kajenje je pravo rodoljubno dejjo, kakor je bilo med vojno rodoljubno delo dopisovanje vojnega posojila...

Le pomislimo, kako smo prav za prav prišli do kajenja: povedni in lahkomišelnosti, ker tudi drugi kadijo, ker je moda (to se tiče predvsem dam), ker zahteva neki milje, da kaditi in drugi taki vzroki, ki ti upravčujejo uvrstiti kajenje v "življenjske potrebnosti." In če potem pridejo agitatorji za uničenje nikotina oziroma za pridobivanje ljudi, ki bi odpadli od tobaka, prvi kadilci: "Ampak prosim vas, vse je lepo, samo povejte mi, kako naj se odvadim kaditi, ko mi je to postalo življenjska potrebnost?"

Kako se odvadim navade? To je torej problem. Za strastnega kadilca, ki pravi, da "ne more živeti brez tobaka, je nikotin opojno sredstvo, mamilo, ki daje poseben čar od sebe, občutek zadovoljstva, razbremenitev misli, koncentracijo misli. Saj so pisatelj, ki morejo napisati nobenega fejtona niti inserata, da ne bi pri tem pokadili ducat cigaret ali tridesetkrat prižgal svojo pipo. No — pa pridejo svetovalci z naukom: počasi omejite število cigaret na dan, dokler ne boste vsak dan pokadili le eno, po kosilu. Potem se boste še te udine lahko odvadili. Ta nasvet je odveč. Tudi navadil si se kajenja na mah, pa čeprav ti je bilo prvi dan pusto v ustih. Drugi spet svetujejo izplakovanje ust z neko tekočino. Če potem kadite, dobite v usta čuden zoperokokus, ki naj vam cigarete zastudi. A predno pustite kajenje, popustite rajši izplakovanje.

Drugi nasvet je, pretrgati s kajenjem na mah, kot bi odrezal. Za to je treba samo volje. Prve dni se pojavijo res neki pojavi, ki bi jim rekli abstinentški pojavi, a potem je kmalu vse dobro. Ta nasvet pa ne more veljati za vsakogar in za vse. Marsikdo bi dejal: "Kako naj hočem, če nimam volje, da bi hotel." In je tudi ta predlog padel v vodo. Zdravniki ne popustijo. Zbolši, pa pride doktor pogledat, ugotovi bolezen in odredi med drugim, da ne smeš kaditi. Čisto protidržavni so, zmajnjati hočejo državne dohodke, pomagajo jim v tem še žene, ki počakajo v veži in prosijo: "Gospod doktor, prepoveste mu kajenje." Zakaj dim se baje zaleze v zavezne, stene se umazejo in moževa usta tudi ne dišijo baš najboljše.

Ampak nedavno tega je neki monakovski zdravnik pogruntal pravi sistem in pravo sredstvo, kako odvaditi sebe ali drugega kajenja. Ta recept bo držal. In nekako dožni smo, da jo zaupamo tudi našim čitateljem, ki bi se radi odvadili kaditi, in čitateljkam, ki tarnajo, da mož preveč pokadi oziroma zakadi.

To odkritje je bilo izvršeno o priliki nekega opazovanja. Pri nekaterih boleznih naših dihalnih organov uporabljajo za zdravilo neke žmes kinina, kafe in

cukalyptola. Med zdravljenjem s tem preparatom kadilec niti malo ni do tobaka oz. kajenja. Kakor hitro kadite, se dim cigarete pri izdihavanju združi s okusom preparata in je potem ta kombiniran okus tako neokusen, da ne morete kaditi. Praktične vežbe so pokazale, da so zdržali brez tobaka spricho uživanja tega preparata nekateri po tedna, po dva meseca. In če zdržiš toliko, zdržiš tudi delj, za vedno.

Ali kadite? In se hočete te navade odvaditi? Potem se nalezite in nakopljite močno bolezen dihalnih organov ter uživajte ta preparat! Uspeh je zajamčen. Od monakovskega zdravnika. Uporabljajte pa le, če se ne bojite biti proglašeni za protidržavnega elementa, ker bi država bila oropana lepe vsote dohodkov. A uspeh zajamčen, le zboleti je treba. — Kadilec iz Ljubljane.

SNEŠNICE

Lepa tolažba

"Najbolj pa se bojim, gospod doktor, da bi bil živ pokopan."

"Nič strahu, če vas jaz zdravim, je to absolutno nemogoče."

Vijoline

"Ali ste ališali, da je slavni vijolnist Pazdini v svojem testametu ukazal, da mu morate dati vijolino v krsto?"

"To je še sreča za njegove svojce, da ni bil pianist na klavirju."

Na plesu

"Saj boste danes plesali samo z menoj, kaj ne?" je vprašala gospodična Dana gospoda Modra na plesu.

"Seveda, seveda," je odgovoril galantni plesalec, "menda vendar ne mislite, da sem prišel semkaj radi zabave?"

Zaljubljeni

On vzdihuje: "Žel bi, ah, da bi bil zvezda na tvojem nebu."

Ona hladno reče: "Samo komet!"

On: Zakaj komet?

Ona: Ker bi se vsakih 50 let enkrat pojavil.

Mati možu: "No, najin fantin vsekakor ni mogel podedovati svoje inteligence po tebi."

Mož: Seveda ne. Inteligenco ima po tebi — jaz imam svojo še vedno, ti si jo pa zgubila.

V JUGOSLAVIJO PO CUNARD PROGI

Hitro razpisna parniška linija. 3 dni do Jugoslavije. Parniki odhajajo iz New Yorka v Cherbourg vsake srede. Potujejo na enem izmed velikih parnikov.

BERENGARIA AQUITANIA MAURETANIA

Vseh petih vozilo tudi novi parniki na olje v Havri.

Vseh šest dni 2. razreda iz New Yorka do Ljubljane in nazaj \$198 vsa vožnja. Privatna kuhinja, prostora.

stolni abnarni prostori, kavarni, vmesni domaja hrana, aljaba

CUNARD LINE

364 N. MICHIGAN AV., CHICAGO

JUGOSLAVIJE PREKO HAMBURGA... \$198... HAMBURG-AMERICAN LINE

Kašelj odšel SEVERA'S COUGH BALSM

Pomoč za obisti ali mehurne bolezni

Obistne ali mehurne bolezni mnogokrat povzročajo nepočne vstajanje za puščanje vodnih snovi spazma in splošno oslabilost. Te podobne nosni zastajanje vled zaprtost in ko je ta odpravljena bolečina preneha. Nuga-Tone vsebuje zdravilo, ki odpravi zaprtost in očisti sistem tle nečistoti. Ono vredni in enofurje življenjsko moč, da bolniki spet, pomagala prebrati in vas napravi, da se dobro odpočistite ponoči in vstanete v jutro sveži in močnej.

Alli ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mali denar lahko pošljete svojem v domovino.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnika, knjige, kole-darje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cenj smerna, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTМЕНA POJASNILA

Table with subscription rates for Prosveta in various locations like Zdravica, Cicero, etc.

POJASNILNO DRUŠTVENI TAJNİKOM.

Pojasnilo društvenim tajnikom glede novega sistema plačevanja naročnine za dnevni list Prosveta. Vsak član, ki želi da se naroči po novem sistemu mora najprej plačati vsaj dolar do 30. junija 1929, ako kaj dožnan za nazaj na naročnino, in čele potem od prvga dne lila naprej se lahko vzame naročnina po novem sistemu. Vsi se mora naročiti ZA CELO LETO. V nobenem slučaju se sme pristeti več kot TRI tednik čeznemu dnevniku. Vsak naročnik mora plačati najmanj \$2.40, ako želi po novem sistemu upoštevati naročnino, torej plačati se mora \$4.80 in en \$3.60 dva \$2.40 in tri tednike. Vsi mora zaplatiti poleg onega in na, na katero zapise naravnino, tudi društveno število in ali imena onih drugih članov, ki dajo naravn svoj tednik. Vsi morajo biti od ene družine, lahko so pa od dveh družtev, primer žena od ženskega in od moškega in hi od mladostne družine, ampak morajo biti vsi v ene družine. Imena se lahko zapise na kos papirja naravn ali pa odzadej na listu na katerem je pisano ime naročnika. Provizijo smejo vsi v smislu sporazuma tajniki zastopniki le od ene svote kar ro so njih plačali naročniki v nobenem slučaju ne več kot 20%. Listka, imena, naslove denar je poslati na upravni list Prosveta. V nobenem slučaju ne dobite dnevnika ako doplačate kakor je gori naravn. To vešja le za one naročnike, ki sodaj plačajo, ne pa za tiste ki imajo plačano še naprej.

Prosimo ujudno vse tajnike da upoštevate ta navodila, drugače nam absolutno ne mogoče voditi tega sistema.

pojasnilo naj silni vsem tajnikom in zastopnikom, vsakega posebej sploh ne moremo pisati torej izrežite iz lista in shodite, da boste imeli vedno pri roki, da ne boste vedeli ravno v takem slučaju. Prosim v števajte to. Z bratškim pozdrvom za Prosveto —

Filip Godina, upravitelj